
**Tekstil — Kəmiyyət kimyəvi analizi – 13-cü hissə:
Müəyyən xlorofibrinlərin digər liflərlə qarışıqları
(karbon disulfid/asetondan istifadə üsulu)**

**Textiles — Quantitative chemical analysis —
Part 13: Mixtures of certain chlorofibres with
certain other fibres (method using carbon
disulfide/acetone)**

LAZIMDIR

Bu standart Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutunun icazəsi olmadan tam və ya hissə-hissə yenidən çap oluna, çoxaldıla və yayıla bilməz

Elçin İsaqzadə küç., 7-ci köndələn

Telefon: +994125149308

Email: office@azstand.gov.az

MÜQƏDDİMƏ

1. Bu standart “Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu” PHŞ tərəfindən işlənib hazırlanıb və təqdim edilib.

2. “Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu” PHŞ-nin “____” _____2023-cü il tarixli _____saylı Qərarı ilə təsdiq edilib.

3. Bu standart beynəlxalq Standart ISO 1833-13:2019 ilə eynidir (İDT).

This standart is identical (İDT) to the European Standard ISO 1833-13:2019

4. İlk dəfə tətbiq edilir.

5. Dövlət standartında müəyyən edilən tələblərin beynəlxalq standartlara, norma, qayda və tövsiyələrə və digər dövlətlərin müvafiq mütərəqqi milli standartlarına, elm, texnika və texnologiyanın müasir nailiyyətlərinə əsaslanmasını müəyyən etmək üçün standartın ilkin yoxlama müddəti 2024-cü il, dövri yoxlama müddəti ildə 1 dəfədir.

MÜNDƏRİCAT

ÖN SÖZ.....	V
1 TƏTBİQ SAHƏSİ.....	1
2 NORMATİV İSTİNADLAR.....	1
3 TERMİN VƏ TƏRİFLƏR.....	1
4 SINAĞIN PRİNSİPİ	2
5 REAGENTLƏR	2
7 SINAĞIN APARILMA ÜSULU	2

LAZIMLI

ÖN SÖZ

Beynəlxalq Standartlaşdırma Təşkilatı (ISO) milli standartlaşdırma orqanlarının (ISO-nun üzv orqanları) ümumdünya federasiyasıdır. Beynəlxalq standartların hazırlanması işi adətən ISO-nun texniki komitələri vasitəsilə həyata keçirilir. Texniki komitənin yaradılma məqsədini təşkil edən predmetdə maraqlı olan hər bir üzv orqan həmin komitədə təmsil olunmaq hüququna malikdir. Bu işdə ISO ilə əlaqələndirmə şəraitində, beynəlxalq təşkilatlar, həmçinin hökumət və qeyri-hökumət təşkilatları da iştirak edir. ISO bütün elektrotexniki standartlaşdırma məsələlərində Beynəlxalq Elektrotexnika Komissiyası (IEC) ilə yaxından əməkdaşlıq edir.

Bu sənədi hazırlamaq üçün istifadə olunan və onun sonrakı saxlanması üçün nəzərdə tutulan prosedurlar ISO/IEC Direktivlərinin 1-ci hissəsində təsvir edilir. Müxtəlif növ ISO sənədləri üçün tələb olunan fərqli təsdiq meyarları xüsusilə qeyd edilməlidir. Bu sənəd ISO/IEC Direktivlərinin 2-ci hissəsinin redaksiya qaydalarına uyğun olaraq tərtib olunub (bax: www.iso.org/directives).

Bu sənədin bəzi elementlərinin patent hüquqlarının predmeti ola biləcəyi ehtimalına diqqət yetirilir. ISO bu cür patent hüquqlarının hər hansı birinin və ya hamısının müəyyən edilməsinə görə məsuliyyət daşımır. Sənədin hazırlanması zamanı müəyyən edilmiş hər hansı patent hüquqlarının təfərrüatları "Giriş" bölməsində və/yaxud ISO-nun daxil olmuş patent bəyannamələrinin siyahısında təqdim olunacaq (bax: www.iso.org/patents).

Bu sənəddə istifadə edilən hər hansı ticarət adı istifadəçilərin rahatlığı üçün verilən informasiyadır və onun dəstəkləndiyini ehtiva etmir.

Standartların könüllü xarakter daşması, uyğunluğun qiymətləndirilməsi ilə bağlı ISO-nun xüsusi termin və ifadələrinin mənasına dair izahat, eləcə də Ümumdünya Ticarət Təşkilatının (ÜTT) Ticarətə Texniki Maneələr Sazişində əksini tapan prinsiplərə ISO-nun sadıqlıyı haqqında məlumat üçün aşağıdakı keçidə daxil ola bilərsiniz: www.iso.org/iso/foreword.html.

Bu sənəd *Tekstil* üzrə ISO/TC 38 sayılı Texniki Komitə tərəfindən hazırlanmışdır.

Bu ikinci redaksiya texniki cəhətdən təshih edilmiş birinci redaksiyanı (ISO 1833-13:2006) ləğv edir və onu əvəz edir. İlk redaksiya ilə müqayisədə əsas dəyişikliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

- "Müəyyən xlor liflərinin **və** bəzi digər liflərin qarışıqları (karbon disulfid/asetonun istifadə olunduğu üsul)" başlığı "Müəyyən xlor liflərinin bəzi digər liflər **ilə** qarışıqları (karbon disulfid/asetonun istifadə olunduğu üsul)" başlığı ilə əvəz olunmuşdur;
- [Bənd 1](#)-də:
  - bir neçə qalan lif əlavə edilmişdir;
  - tərkibində xlor lifləri olan qarışıqların analizi üçün istifadə edilən digər üsullara istinadlar əlavə edilmişdir;
- [5.2](#) -də etil spirtinə "minimum 92 həcm%" əlavə edilmişdir;
- [Bənd 7](#)-də melamin və poliakrilat üçün xüsusi *d* əmsalı əlavə edilmişdir;
- [Bənd 8](#)-də qarışıqlığın qarşısını almaq üçün "faiz" əlavə edilmişdir.

ISO 1833 seriyasındakı bütün hissələrin siyahısını ISO-nun veb sahifəsində tapa bilərsiniz.

Bu sənədlə bağlı istənilən rəy və ya suallar istifadəçinin milli standartlaşdırma qurumuna yönəldilməlidir. Bu qurumların tam siyahısını www.iso.org/members.html saytında tapa bilərsiniz.

**Tekstil - Kəmiyyət kimyəvi analizi –
13-cü hissə: Müəyyən xlorofibrələrin
digər liflərlə qarışıqları (karbon disulfid/asetondan
istifadə üsulu)**

AZS ISO 1833-13: 2023

**Textiles — Quantitative chemical analysis —
Part 13: Mixtures of certain chlorofibres
with certain other fibres (method using
carbon disulfide/acetone)**

Tətbiq edilmə tarixi “___” ___ 2023-cü il

1 TƏTBİQ SAHƏSİ

Bu sənəddə aşağıdakı qarışıqlardan hazırlanmış toxuculuq məmulatlarında lifsiz maddə xaric edildikdən sonra xlor lifinin kütlə faizinin müəyyən olunması üçün karbon disulfid/asetonun istifadəsi nəzərdə tutulan üsul müəyyən olunur:

- yun, heyvan tükü, ipək, pambıq, viskoza, mis-ammonyak, modal, liosel, poliamid, poliefir, elastomultiefir, akril, melamin, polipropilen, polipropilen/poliamid bikomponenti, poliakrilat və şüşə lifləri ilə birlikdə
- müəyyən xlor lifləri.

Tərkibində xlor lifləri olan qarışıqları həmçinin ISO 1833-17 və ya ISO 1833-21 standartında təsvir olunan sınaq üsullarından istifadə etməklə analiz etmək olar.

2 NORMATİV İSTİNADLAR

Mətnə aşağıda qeyd olunan sənədlərə elə istinad edilir ki, onların məzmununun bir hissəsi və ya hamısı bu sənədin tələblərini təşkil edir. Tarixi mövcud olan istinadlar üçün yalnız qeyd olunan redaksiya tətbiq olunur. Tarixi mövcud olmayan istinadlar üçün istinad edilən sənədlərin ən son redaksiyası tətbiq olunur (istənilən düzəlişlər də daxil olmaqla).

ISO 1833-1, Textiles — Quantitative chemical analysis — Part 1: General principles of testing

ISO 1833-4, Textiles — Quantitative chemical analysis — Part 4: Mixtures of certain protein fibres with certain other fibres (method using hypochlorite)

ISO 1833-7, Textiles — Quantitative chemical analysis — Part 7: Mixtures of polyamide with certain other fibres (method using formic acid)

3 TERMİN VƏ TƏRİFLƏR

Bu sənədin məqsədləri üçün aşağıdakı terminlər və təriflər istifadə olunur.

ISO və IEC standartlaşdırma zamanı istifadə olunan terminologiyayı aşağıda qeyd olunan ünvanlarda saxlayır:

IEC Elektropediya: <http://www.electropedia.org/>

ISO Onlayn faylların baxılması platforması: <https://www.iso.org/obp>

4 SINAĞIN PRİNSİPİ

Xlor lifi qarışığının məlum quru kütləsindən karbon disulfid və asetonun azeotrop qarışığı vasitəsilə həll edilməklə xaric edilir. Qalıq toplanır, yuyulur, qurudulur və tərəzidə çəkilir; onun lazım olduğu təqdirdə düzəliş edilmiş kütləsi qarışığın quru kütləsinin faizi ilə ifadə edilir. Xlor lifinin faizlə miqdarı fərqə əsasən tapılır

Sınağı həyata keçirməzdən əvvəl xlor liflərinin reagentdə həllolma qabiliyyəti yoxlanılmalıdır.

Qarışıqda yunun və ya ipəyin miqdarı 25%-dən çox olduğu təqdirdə ISO 1833-4 standartında təsvir olunan üsuldən istifadə etmək lazımdır.

Qarışıqda poliamidin miqdarı 25%-dən çox olduğu təqdirdə ISO 1833-7 standartında təsvir olunan üsuldən istifadə etmək lazımdır.

5 REAGENTLƏR

ISO 1833-1-də təsvir edilmiş reagentləri 5.1 və 5.2-də verilmiş reagentlərlə birlikdə istifadə edin.

5.1 Karbon disulfidin və asetonun azeotrop qarışığı.
555 ml karbon disulfidi 445 ml aseton ilə qarışdırın.

TƏHLÜKƏSİZLİK TƏDBİRLƏRİ — Bu reagentin zəhərli təsirləri nəzərə alınmalı və onun istifadəsi zamanı bütün təhlükəsizlik tədbirlərinə riayət olunmalıdır.

5.2 Etil spirti (minimum 92 həcm%).

6 AVADANLIQLAR

6.1, 6.2 və 6.3-də göstərilənlərlə birlikdə ISO 1833-1 standartında təsvir olunan cihazlardan istifadə edin.

6.1 Konusvari kolba, minimum tutumu 200 ml, şüşə tıxaclı.

6.2 Mexaniki çalxalayıcı.

6.3 Kiçik saat şüşəsi.

7 SINAĞIN APARILMA ÜSULU

ISO 1833-1 standartında təqdim olunan ümumi üsulu yerinə yetirin, sonra isə sınağı aşağıdakı şəkildə davam etdirin.

Konusvari kolbada olan nümunənin hər qramına 100 ml karbon disulfid/aseton reagenti (5.1) əlavə edin. Kolbanın ağzını tıxacla kip bağlayın və kolbanı mexaniki çalxalayıcıda (20 ± 1) dəq çalxalayın, prosesin əvvəlində təzyiqi aşağı salmaq üçün tıxacı bir və ya iki dəfə boşaldın.

Duruldulmuş mayeni çəkisi məlum olan filtrləmə tiqelində filtrləyin.

Emalı əlavə 100 ml təzə reagent ilə təkrarlayın.

Ekstraksiya mayesinin bir damcısı belə saat şüşəsindən buxarlandırma zamanı xlor lifi çöküntüsü verməyə qədər bu proseslər dövrünə davam edin.

Kolbadakı qalığı daha çox reagentdən istifadə etməklə filtrləmə tiqelinə keçirin, sorulma vasitəsilə tiqeli boşaldın, tiqeli və qalığı üç dəfə 20 ml etil spirti (5.2), sonra isə üç dəfə su ilə yuyun. Hər bir yuyucu maye ağırlıq qüvvəsinin təsiri altında axıb gedənə qədər sorulma tətbiq etməyin.

Son olaraq, sorulma vasitəsilə tiqeli boşaldın, tiqeli və qalığı qurudun, sonra soyudun və onları tərəzidə çəkin.

Qeyd: *Tərkibində xlor lifinin miqdarı çox olan bəzi qarışıqlarda qurudulma prosesi zamanı nümunənin əhəmiyyətli dərəcədə yığılması baş verir ki, bunun nəticəsində də xlor lifinin həlledici vasitəsilə həll olunması yavaşdır. Lakin bu, xlor lifinin həlledici vasitəsilə yekun həllolmasına təsir göstərmir*

8 NƏTİCƏLƏRİN HESABLANMASI VƏ İFADƏ OLUNMASI

Nəticələri ISO 1833-1 standartında təsvir olunan ümumi təlimatlara uyğun olaraq hesablayın.

$d=1.01$ olan melamin və poliakrilat istisna olmaqla, d -nin qiyməti 1.00 bərabərdir.

9 DƏQİQLİK

Toxuculuq materiallarının həmcins qarışığında bu üsulla əldə edilən nəticələrin etibarlılıq intervalları 95% etibarlılıq səviyyəsində ± 1 faizdən yüksək olmur.

BİBLİOQRAFIYA

— [1] ISO 1833-17, *Textiles — Quantitative chemical analysis — Part 17: Mixtures of cellulose fibres and certain fibres with chlorofibres and certain other fibres (method using concentrated sulfuric acid)*

— [2] ISO 1833-21, *Textiles — Quantitative chemical analysis — Part 21: Mixtures of chlorofibres, certain modacrylics, certain elastanes, acetates, triacetates with certain other fibres (method using cyclohexanone)*

LAZKİT

ICS: 59.060.01

Açar sözlər: lif, Tekstil, toxuma, viskoz, yun, pambıq, selüloz, sulfat turşusu, poliamid

---

LAZIMLƏ

Rəsmi nəşr
“Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu”
publik hüquqi şəxs

AZS ISO 1833-13:2023

**Tekstil - Kəmiyyət kimyəvi analizi - 13-cü hissə:
Müəyyən xlorofibrinlərin digər liflərlə
qarışıqları (karbon disulfid/asetondan istifadə üsulu)**